

360 pirlar ýatyr bu ýerde..

Category: Kitapcy, Taryhy ýerler
написано kitapcy | 21 январа, 2025
360 pirlar ýatyr bu ýerde..

Bu toprak ~ mukaddes toprak

► 360 PIRLER ÝATYR BU ÝERDE...

Mukaddes Köneürgengç topragyndaky ýadygärlikler ençe külpetleri, dürli gowgalary, köp gyrgynçylyklary, talaňçylyklary başdan geçirdi. Indi olara medeni miras hökmünde seredilýär we olar goralyp saklanylýar.

Geçmişde ata-babalarymyz bu ýerini keramatly öwlüýä, dürli dert-azaplardan gutarýan ýer diýip tanadypdyrlar. Şonuň üçinem oňa uýup, zyýarat edip, öten-geçene töwir galdyrypdyrlar. Elbetde, ýaşuly nesliň tagallasy bilen biz öz taryhymyzy rowaýatlaryň üsti bilen baýlaşdyryp, öwrenip gelýäris.

Taryhy ýadygärlikler bilen baglanyşykly şahsyýetler bolan Il Arslanyň ýadygärligi halk arasybda Fahreddin Razynyň ady bilen baglanyşdyrylýar (Fahreddin Razynyň Hyrat şäherinde jaýlanandygy barada taryhy çeşmelerde bellenýär). Soltan Tekeşiň – Şeýh Şerap babanyň Gök gümmez atlary bilen (Şeýh Şerap baba özüniň gezip ýören diwana bolanlygy üçin beýle haşamly ymaraty mazar etmegi uslyp bilmän, ölenden soň diňe daşarda jaýlanmagyny wesýet edipdir) baglanyşdyrylmagy, Seýit Ahmet işanyň ýadygärliginiň "Garagapy ata" diýlip atlandyrylmagy, şonuň ýaly Nejmeddin Kubranyň "Şikebir ata", 360 öwlüýä, Soltan Alynyň ýadygärliginiň "Äraly hanyň mazary" diýlip atlandyrylmagy muňa mysal bolup biler.

Şeýh Şerap babanyň keramatyny, gudratyny diýseňizläň, ol tüýnükden ýeňini sallap, köşgi altyndan dolduranda, köşgüň gupbasynyň darka ýarylyşyny, Şikebir atanyň ~ 360 öwlüýäniň keramatyny şol ýere ýöräp bilmän, dürli dertler bilen gelenler onuň şypa berşini, Garagapy atanyň duşman ýaman niýet, ýaman päl bilen gelende dünýäni garaňkyradyp, duşmany yza

serpikdirişini, Äraly hanyň şerigatdan çykyp, dini bozanlygy üçin öz ogluny 81 gamçy urup öldürmekligi buýruşyny, onuň 60 gamçydan soň ölüp, 21 gamçynyň onuň öli jesedine urluşyny, 40 mollanyň Hudaýdan nalyş edip uly depeligi emele getirişini bu gün biz taryhy rowaýatlar hökmünde kabul edýäris. Bu zatlar keramat hökmünde halkyň ýüregine giripdir. Indi olar rowaýat däl-de, gudrat hökmünde kabul edilýär.

Halkyň maddy medeniýeti, olaryň döreden zatlaryny öwrenmek, halka wagyz etmek häzirki nesliň öňünde durýan uly wezipe. Tebigat hadysalaryna, ýaşaýşyň kanunlaryna her döwürde dürlüçe düşünişdirler.

1950-60-njy ýyllarda ýazylan kitapda biziň bu günki gün "keramatly ýer", "öwlüýä", "mazarystanlyk", "gabyrystanlyk" diýip atlandyrylan ýerlerimizde diňe "taryhy ýadygärlikler" diýmek bilen çäklenilýär. Munuň özi şol döwrüň syýasatyna laýyk bolan ýagdaýdyr.

Köneürgenjiň taryhy şu günki günde ylmy esasyda, şol töwerekde arheologiya işleriniň geçirilmegi bilen doly öwrenilip, halkyň dini garaýyşlary, saklanyp galan rowaýatlar bilen üsti ýetirilip, halk köpçüligine ýetirilip durulýar.

Mekke Medinä zyýarata gidilmegine giň ýol açylmagy, oraza, gurban baýramlarynyň arkaýyn bellemilmegi düşünen adama diňe döwletlilikden nyşandyr.

Bahar DURDYÝEWA,

Köneürgenç etrabyň merkezi kitaphanasynyň kitaphanaçysy.

Taryhy ýerler